

İşsizlik ve Eğitim Seviyesinin İntihar Üzerindeki Etkisi: TÜİK Verileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma

Siyret AYAS*

Özet

İntihar, dünya çapındaki ölümlerin ilk on nedeni arasında yer almaktadır. İntihara neden olan etmenler arasında psikolojik, sosyolojik, ekonomik pek çok faktör bulunmaktadır. Çalışmamızda bağımsız değişkenler olan işsizlik ve eğitim seviyesinin intihar üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Araştırma geniş kapsamda Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Türkiye geneli için 2002-2014 yılları arasında yayımladığı eğitim seviyesi, işsizlik ve intihar değişkenlerinin analiz edilmesiyle ele alınmaktadır. Çalışmada ilk olarak literatür taraması yapılarak kavramsal ve teorik çerçevesi incelenmiş, daha sonra 2002-2014 yıllarına ait değişkenler analiz edilerek işsizlik ve eğitim seviyesinin intihar üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışma sonucunda eğitim ile intihar arasında kısmen bir ilişki saptanmıştır. Söz konusu ilişkinin cinsiyete göre farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. İşsizlik ile intihar arasında ise ilişki bulunmuş; fakat eğitim seviyesine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.
Anahtar Kelimeler: Eğitim Seviyesi, İşsizlik, İntihar

The Influence of Unemployment and Educational Level on Suicide: An Empirical Study on TUIK Data

Abstract

Suicide is one of the first ten reasons for death worldwide. The factors causing to suicide includes many psychological, sociological and economic considerations. In our study, we examine the influence of unemployment and educational level being independent variables on suicide. In general, the study deals with analyzing the variables published for the entire Turkey from 2002 to 2014 by Turkish Statistical Institute (TUIK). In the study, the conceptual and theoretical framework was examined by carrying out a literature screening, and then, the influence of unemployment and educational level on suicide was inspected by analyzing the variables from the year 2002 to 2014. Our study shows that there was a relationship between educational level and suicide. And this relationship has varied across gender. In addition, a relationship

* Ar. Gör., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

has been found between suicide and unemployment. But it has varied by educational level.

Keywords: *Educational Level, Unemployment, Suicide*

GİRİŞ

Kişiler, yaşadıkları sorunlar karşısında çaresiz kaldığında, çıkış yolu bulamadığında ya da sorunlardan kaçmak istediğinde en son yol olarak intihara yönelmekte kendi hayatına son vererek hem kendini hem çevresindeki hem de toplumu cezalandırmaktadır. İnsanın kendi yaşamını bilerek ve isteyerek sonlandırması, yaşama hakkından kendi isteğiyle vazgeçmesi ölümün en kötü biçimlerinden biridir. Bu nedenle intihar, dünya genelinde toplumların karşılaştığı önemli sosyolojik bir sorun olarak görülmektedir.

Elde edilen sayısal veriler de konunun ele alınması gerektiğinin bir göstergesidir. Elde edilen verilere göre; Türkiye’de 2012 yılında her gün yaklaşık 9 kişi intihar ederek hayatına son vermiştir. Yüz bin nüfus başına düşen intihar sayısını ifade eden kaba intihar hızı, 2012 yılı için yüz binde 4,29’dur. Diğer bir ifadeyle her yüz bin kişiden 4’ü intihar etmektedir. İntihar oranları cinsiyet ayrımı açısından incelendiğinde, erkek intiharları kadın intiharlarının yaklaşık 3 katıdır (TÜİK, 2014).

İntihar üzerinde ekonomik ve sosyal faktörler önemli rol oynamaktadır. Olumsuz ekonomik koşullar, eğitim düzeyinin düşüklüğü gibi özellikler kişilerin ortaya çıkan koşullara direnç göstermesini zorlaştırmakta bu da kişilerin intihara sürüklenmesine neden olabilmektedir. Ülkemizde resmi istatistikler ne yazık ki intihar sayısında artış olduğunu göstermektedir. TÜİK’in yayımladığı istatistiklere göre; 2002 yılından 2014 yılına intiharların yaklaşık %40 oranında arttığı görülmektedir. İntiharda yaşanan büyük artış oranının ardındaki nedenler sosyolojik açıdan incelenmeye değerdir. İntihar vakalarında yaşanan bu artışta işsizliğin ve bireylerin eğitim düzeyinin etkisinin varlığının incelenmesi çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı işsizliğin ve bireylerin eğitim düzeylerinin intihar üzerindeki etkilerini analiz ederek incelemektir. Araştırma geniş kapsamda TÜİK’in Türkiye geneli için 2002-2014 yılları arasında yayınladığı değişkenlerin analiz edilmesiyle ele alınmaktadır. Çalışma, üç bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde literatür taraması yapılarak konuyla ilgili önceki araştırmalar incelenmiştir. İkinci bölümde, çalışmanın yöntemine yer verilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise, derlenen veriler analiz edilmiş ve sonuçları paylaşılmıştır. Çalışma kapsamı doğrultusunda şu sorulara cevap aranmaktadır:

1. İşsizlik oranının intihar sayısı üzerindeki etkisi nedir?
2. Eğitim düzeyinin intihar sayısı üzerindeki etkisi nedir?

1. LİTERATÜR TARAMASI

Ekonomik yapıda meydana gelen olumsuzluklar bireyin işsiz kalmasına yol açmakta bu da toplumda çözümleri beraberinde getirmektedir. İşsizliğin yarattığı karmaşanın ve çaresizliğin yoğun olarak yaşandığı toplumlarda intihar oranlarının yüksek olduğu belirtilmektedir (Dursun, 2012; Çizel vd., 2011: 27; Topbaş, 2007: 162; Kurt, 2006: 363). Aynı şekilde eğitim düzeyi ile intihar arasında da ilişki vardır. Düşük eğitim düzeyine sahip kişilerde intihar eğiliminin yüksek olduğu bilinmektedir (Harmancı, 2015; Atasoy vd., 2014: 8-9; Arslan vd., 2008: 9; Asoğlu, 2007: 63).

Durkheim intiharı, “ölen kişi tarafından ölümle sonuçlanacağını bilecek olumlu veya olumsuz bir edimin doğrudan ya da dolaylı sonucu olan her ölüm olayı” olarak tanımlamaktadır (Akt. Dağcı ve Yılmaz, 2015: 435). Durkheim intihar davranışının ortaya çıkmasında rol oynayan faktörleri incelemiştir. Bu faktörlerden bir tanesi de işsizliktir. Enerjiyi belli bir alana yöneltmek, bir işte çalışmak intihar riskini azaltacaktır (Akt. Yüksel, 2001: 6). Ayrıca ekonomik kriz dönemlerinde yaşanan intihar sayılarındaki artış toplumsal çözümlerle ilişkilendirilmiştir. Ekonomik istikrarın sağlandığı toplumlarda birey kendini güvende hissedeceği için davranışlarının sınırlarını da o ölçüde belirlemektedir (Bozkurt, 2012: 25-26).

İşsizliğin, erkek ve kadın intihar oranları üzerindeki etkisini belirleme-ye yönelik yapılan ve yirmi dört OECD ülkesini kapsayan bir çalışmada işsizlik ile intihar oranları arasında pozitif yönlü önemli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yapılan analizler, ekonomik değişikliklerin toplumda meydana gelen intihar olayları ile arasında bir ilişki olduğuna işaret etmektedir (Noh, 2009: 580).

Japonya’da 2007 yılında intiharların ölüm nedenleri arasında 6. sıraya yükselmesi araştırmacıların dikkatini çekmiş ve pek çok çalışmanın konusu olmuştur. Kuroki, Japonya’da meydana gelen intihar vakalarını kentsel intihar oranları ve yaşa bağlı intihar oranları bağlamında ele almıştır. Kuroki, Japon resmi istatistik sitesinden elde ettiği 1980 ile 2007 yılları arası- na ait erkek ve kadın işsizlik oranları ile Ulusal Politika Ajansı’ndan elde ettiği erkek ve kadın intihar oranlarına ilişkin verileri karşılaştırmıştır. Sonuç olarak işsizlik ve intihar oranlarının benzer bir eğilim gösterdiğini, işsizliğin intihar üzerindeki etkisinin kadınlardan farklı olarak erkeklerde

daha çok görüldüğünü saptamıştır. 15-44 yaş arasında işsiz kalan kişilerin daha yaşlı olan kişilere oranla intihar sayılarında oransal olarak farklılıklar tespit edilmiştir. 15-44 yaş arasındaki kişilerin yaşlılara göre işsizlikten etkilenme düzeyleri farklıdır bu nedenle de intihar oranları daha yüksektir. Bulgular cinsiyete göre de farklılaşmaktadır (Kuroki, 2010: 690).

Kubeyev ise, 2000-2009 yılları arasında 88 ülke arasında işsizlik ve intihar oranları arasındaki ilişkiyi sosyolojik ve psikolojik faktörler açısından yıllık bazda incelemiştir. Ülkeler arasında yapılan analizde zengin ülkelerde fakir ülkelerin aksine işsizlik ve intihar oranları arasında pozitif yönlü önemli bir ilişki tespit edilmiştir. Analizin yapıldığı ülkeler arasında daha zengin ülkelerde yaşanan işsizlik, daha fakir olan ülkelerde yaşanan işsizliğe kıyasla yıkıcı bir etki yaratmaktadır. Bu da söz konusu ülkelerde intihar oranlarını yükseltmektedir (Kubeyev, 2012: 78).

Burns ve arkadaşları, Londonderry'de intihar üzerine yaptıkları çalışmada, 2000-2005 yılları arasında gerçekleşen altmış intihar vakası incelemişlerdir. Araştırmacılar altmış intihar vakasının yirmi dokuzunun işsizlik nedeniyle yaşandığını saptamışlardır. İntihara başvuranlar %83.3'lik oranla en çok erkeklerdir (Burns vd, 2008: 148).

İşsizlik ve intihar oranları arasındaki bağlantıya dikkat çeken bir diğer çalışmada Stockholm'de işsizlik ve intihar oranları incelenmiş, cinsiyete göre farklılıklar saptanmıştır. Araştırmaya göre, erkeklerde doksan günü aşan işsizlik süresinde intihar oranlarında artış olduğu görülmüş, kadınlarda ise doksan günden az olan işsizlik süresinde intihar girişimlerinde artış gözlenmiştir. Fakat bu süreler yıllar içerisinde meydana gelen ekonomik değişikliklere göre farklılık göstermektedir (Lundin vd, 2012: 373).

Neumayer, 1980-2000 yılları arasında Almanya'da kadınlarla erkekler arasındaki işsizlik ve intihar oranlarını incelemiştir. Çalışmada işsizlikten kaynaklı intihar ölüm oranları cinsiyet ve yaş bağlamında (20-45, 45-65, 65+) ele alınmış ve sonuçları paylaşılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, işsizlik ve intihar oranları arasındaki en zayıf ilişki 45-65 yaş arası grupta, en güçlü ilişki ise, 20-44 ve 65+ grupta görülmektedir (Neumayer, 2004: 1037).

İsveç'te 1980-1986 yılları arasında, yaşları 24 ve 65 arasında değişen yaklaşık 30.000 kişi üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmaya göre, işsizliğin intihar riskini ve farklı nedenlerden (kalp ve damar rahatsızlıkları ile kanser dışındaki tüm hastalıklar) kaynaklanan ölüm riskini yaklaşık %50 artırdığı görülmektedir (Gerdtham ve Johannesson, 2003: 506).

İntihar ve işsizlik arasındaki ilişkiyi ölçen bir diğer çalışma Blakely ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Yeni Zellanda da yaşları 18 ve 64 arasında değişen 2.04 milyon kadın ve erkekle yapılan araştırmada, yaşları 25 ile 64 arasında değişen işsiz kadın ve erkeklerin intihar oranları arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Blakely vd, 2003: 594).

Türkiye’de 1975-2005 yılları arasında işsizlik ve intihar ilişkisini inceleyen Topbaş, işsizliğin birey üzerindeki olası etkilerinin intihar oranlarına yansımaları işsizlik-intihar oranı bağlamında ele almış ve deneysel verilerin analizinde istatistiksel hipotezlerin sınanmasını kolaylaştıran varyans analizi yardımıyla açıklamaya çalışmıştır. Topbaş, araştırmanın sonucunda işsizlikten kaynaklı ekonomik nedenler neticesinde yaşanan intiharlar ve geçim sıkıntısı nedeniyle yaşanan intiharlar arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisi saptamıştır (Topbaş, 2007: 170).

İntihar ve eğitim düzeyleri ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde düşük eğitim düzeyinin intihar girişimlerinde risk faktörü olduğu görülmektedir. Arslan ve arkadaşlarının Hatay ilinde yaptıkları araştırmada intihar girişiminde bulunan 81 olgunun 45’inin (%55.55) ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır (Arslan vd., 2008: 11). Polatöz ve arkadaşlarının Sivas ilinde yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. 18-65 yaş aralığındaki 1117 birey arasında yapılan çalışmada intihar sayısı en yüksek olan grup 490 kişiyle ilköğretim mezunlarının yer aldığı grup olmuştur (Polatöz vd., 2011: 17).

Özel ve arkadaşları (2008) ise Kütahya il merkezinde 2005 ve 2006 yıllarında gerçekleşen intihar olaylarını eğitim ve cinsiyet farklılıkları bağlamında ele almış 353 intihar ve intihara teşebbüs olayını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, intihar edenlerin %38,3'lük kısmının ilköğretim mezunları, %33,2'lik kısmının ise lise düzeyinde eğitim aldığı görülmüştür.

Asoğlu'nun 2004-2006 yılları arasında Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Acil Servisine intihar girişimi nedeniyle müracaat eden 90 kişi üzerinde yaptığı çalışmada intihar girişim ortalamaları incelendiğinde eğitim düzeyi düştükçe intihar oranının arttığı gözlenmiştir (Asoğlu, 2007: 63).

Fakat bazı araştırmacılara göre eğitim düzeyi ile intihar arasında ilişki bulunmamaktadır. Eğitim düzeyi ile intihar arasında ilişki bulunmadığını savunan araştırmacılar intihar davranışları üzerinde eğitim etkili olsaydı ileri yaşlılarda intihar oranlarının daha yüksek olması gerektiğini savunmaktadır. (Arslan vd., 2008: 12). Örneğin Azmak (2006), 1986-2004 yılları arasında Trakya Bölgesi'nde meydana gelen intihar olaylarını araştırmış

ve bu 137 intihar olayının yaklaşık yüzde otuzunun 21-30 yaş arasındaki kişilerde meydana geldiğini saptamıştır. Özgüven ve Sayıl (2003) ise, 1998-2001 yılları arasında meydana gelen 737 intihar teşebbüsünü incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre 12-24 yaş arasındaki kişilerin intihar oranları 50-59 yaş arasındaki kişilere oranla oldukça yüksektir.

2. YÖNTEM

2.1. Veri Seti

Araştırma kapsamında kullanılan veri seti, TÜİK tarafından yayınlanan istatistik verilerden derlenerek oluşturulmuştur. Veri seti 2002-2014 yıllarını içeren dönemi kapsamaktadır. Çalışmada kullanılan veriler şu şekildedir: Kişilerin eğitim düzeylerine göre intihar sayıları, eğitim düzeylerine göre; intiharlar içinde erkek intihar oranı ve kadın intihar oranı, kişilerin eğitim düzeylerine göre işsizlik oranları, Türkiye'deki toplam nüfusun eğitim düzeyi ve Türkiye'deki eğitim düzeyi ortalamasıdır. Veriler; ortaöğretim altı, ortaöğretim, yükseköğretim boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

2.2. Değişkenler

Çalışmada kullanılan değişkenlerin tümü herkese açık ve erişilebilir verilerden oluşturulmuştur. Bu değişkenler kullanım amaçlarıyla birlikte ele alınacaktır. Çalışmamızda bağımlı değişken olarak intihar sayısı kullanılacaktır. Sözü edilen yıllarda meydana gelen intihar olayları kişilerin eğitim düzeyleri temel alınarak gruplandırılmış ve buna göre paylaşılmıştır. Çalışmadaki bağımsız değişkenler ise; işsizlik oranı, eğitim düzeyi ve eğitim süresi ortalamasıdır.

Çalışmamızda 2002-2014 yılları arası TÜİK istatistik verilerinden yararlanılmış ve Türkiye'de çalışma çağındaki nüfus kabul edilen 15 yaş üzeri işsizlik verileri, eğitim düzeyleri bağlamında ele alınmıştır. Eğitim düzeyleri üç kategoriye indirgenerek incelenmiştir.

Tablo 1. Kategorilendirilmiş Eğitim Düzeyleri

Eğitim Düzeyleri Ana Kategoriler	Eğitim Düzeyleri Ana Kategorilerin Alt Boyutları
Ortaöğretim Altı Eğitim Seviyesi	Okuma yazma bilmeyen
	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmemiş
	İlkokul
Ortaöğretim	İlköğretim
	Ortaokul ve dengi meslek ortaokulu
Yükseköğretim	Lise ve dengi meslek okulu
	Yüksekokul veya fakülte
	Yüksek lisans
	Doktora

Araştırmamız kapsamında Türkiye’de 15 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumlarına ilişkin veriler değerlendirme kapsamına alınmıştır. Çalışmada intihar sayısı ile aynı periyotta TÜİK istatistiklerinden elde edilmiş ve intihar oranını eğitim düzeyine göre yansıtmak amacıyla kullanılmıştır. Eğitim düzeyi ortalaması ise, eğitime harcanan zamanların ortalamasının alınması ile elde edilmiştir. Kadın ve erkekte elde edilen rakamlar toplandıktan sonra kadın ve erkek nüfusuna bölünerek senelik olarak eğitime harcanan ortalama süre bulunmuştur. Elde edilen veriler, cinsiyet temelinde değerlendirilmektedir.

2.3. Veri Analizi

Araştırmanın betimsel analizi ortalama değerleri ve standart sapmaların hesaplanması yoluyla elde edilmiştir. Korelasyon analizleri yapılarak değişkenler arasında ilişkilerin yönü ve şiddeti saptanmıştır. Regresyon analizleri yapılarak, bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasında bir neden-sonuç ilişkisinin olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3. SONUÇLAR

3.1. Betimsel Analiz

Tablo 2’de kişilerin eğitim düzeylerine göre intihar oranları ve işsizlik oranları, erkeklerin yıl bazında ortalama eğitim süresi, kadınların yıl bazında ortalama eğitim süresi, eğitim düzeylerine göre kişi sayıları ortalamaları (mean) ve standart sapmaları gösterilmiştir.

Tablo 2: Değişkenlerin Betimsel Analizi

Değişkenler	Ortalama	Standart Sapma
Erkek		
İntihar (Ortaöğretim <)	1170	273,8
İntihar (Ortaöğretim)	512,54	63,1
İntihar (Yükseköğretim)	134,1	47,29
İşsizlik (Ortaöğretim <)	1028154	155030,6
İşsizlik (Ortaöğretim)	625153,8	88439,1
İşsizlik (Yükseköğretim)	187846,2	39191,5
Eğitim Düzeyi (Ortaöğretim <)	17784322	2292887
Eğitim Düzeyi (Ortaöğretim)	7327535	1703851
Eğitim Düzeyi (Yükseköğretim)	2719440	2149479
Eğitim Süresi Ortalaması (yıl)	6.6	0.8
Kadın		
İntihar (Ortaöğretim <)	699,77	95,26
İntihar (Ortaöğretim)	160,92	44,16
İntihar (Yükseköğretim)	38,15	9,85
İşsizlik (Ortaöğretim <)	277538,5	71453,5
İşsizlik (Ortaöğretim)	310538,5	48208,9
İşsizlik (Yükseköğretim)	203000	70489,9
Eğitim Düzeyi (Ortaöğretim <)	23437580	1362745
Eğitim Düzeyi (Ortaöğretim)	5562660	946551,3
Eğitim Düzeyi (Yükseköğretim)	1655510	1145194
Eğitim Süresi Ortalaması (yıl)	5.3	0.8

2002- 2014 yılları arası erkek intihar sayısı toplamı 24116 kişi iken; kadın intihar sayısı toplamı 11685 kişidir. Toplam intiharlar içindeki oranların ortalamalarına bakacak olursak tüm intiharların yaklaşık %67,4'lük kısmını erkek intiharları oluştururken kadın intiharlarının oranı %32,6 civarındadır. Söz konusu yıllara ait erkek işsizlik sayısı ortalaması 1.841.153'tür. Türkiye'de eğitim süresi ortalaması ise, erkeklerde 6,6 iken kadınlarda 5,3'tür.

3.2. Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti hesaplanmaktadır. Tablo 3'te erkeklerin eğitim düzeyleri ile işsizlik ve intihar oranları arasındaki ilişkiler görülmektedir.

Tablo 3: Değişkenlerin Korelasyon Analizi (Erkekler)

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. İntihar Ortaöğretim <	-								
2. İntihar Ortaöğretim	,503	-							
3. İntihar Yükseköğretim	,521	,552	-						
4. İşsizlik Ortaöğretim <	,098	,312	,113	-					
5. İşsizlik Ortaöğretim	-,264	-,287	-,570*	,584	-				
6. İşsizlik Yükseköğretim	,599*	,587*	,926**	,379	-,390	-			
7. Eğitim Düzeyi Ortaöğretim <	,605*	,131	,701**	,054	-,414	,715**	-		
8. Eğitim Düzeyi Ortaöğretim	,657*	,787**	,855**	,238	-,507	,894**	,610*	-	
9. Eğitim Düzeyi Yükseköğretim	,457	,710**	,892**	,152	-,536	,845**	,563*	,912**	-

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).
*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tablo 3'e göre ortaöğretim altı eğitim düzeyine sahip olan erkeklerde eğitim düzeyi ve işsizlik ile işsizlik ve intihar oranları arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Fakat ortaöğretim düzeyi altında eğitim düzeyine sahip erkeklerde eğitim düzeyi ile intihar arasında pozitif yönlü ($r=,605$) bir ilişki bulunmaktadır.

Ortaöğretim eğitim düzeyine sahip erkeklerde ise ortaöğretim altı eğitim düzeyine sahip erkeklerde olduğu gibi eğitim düzeyi ve işsizlik ile işsizlik ve intihar oranları arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Bu bireyler arasındaki eğitim düzeyi ve intihar arasındaki ilişki incelendiğinde ise pozitif yönlü güçlü ($r=,787$) bir ilişki saptanmıştır.

Tablo 3'te yükseköğretim düzeyine sahip erkekler incelendiğinde, eğitim düzeyi ile işsizlik arasında pozitif yönlü güçlü ($r=,845$) bir ilişki olduğu görülmektedir. Yükseköğretim eğitim düzeyine sahip erkeklerde eğitim

düzeyle intihar arasında pozitif yönlü güçlü ($r=,892$) bir ilişki mevcuttur. Ayrıca yükseköğretim mezunu erkeklerde, işsizlik ve intihar oranları arasında da doğru yönlü güçlü ($r=,926$) bir ilişki bulunmaktadır.

Yaptığımız çalışmada elde edilen sonuçlar Burn ve arkadaşlarının 2008; Kposowa'nın 2001 yılında gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarla kısmen benzerlik göstermektedir. yapılan çalışmalarda da gerçekleşen intihar vakalarının büyük bir kısmının işsizlik ve ekonomik yetersizlikler nedeniyle yaşandığı tespit edilmiş ve bundan en çok etkilenenlerin erkekler olduğu görülmüştür.

Tablo 4: Değişkenlerin Kolerasyonu Analizi (Kadınlar)

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. İntihar Ortaöğretim <	-								
2. İntihar Ortaöğretim	,678*	-							
3. İntihar Yükseköğretim	-,582*	-,498	-						
4. İşsizlik Ortaöğretim <	,792**	-,525	,432	-					
5. İşsizlik Ortaöğretim	-,696**	-,718**	,231	,770**	-				
6. İşsizlik Yükseköğretim	-,813**	-,702**	,657*	,872**	,636*	-			
7. Eğitim Düzeyi: Ortaöğretim <	,593*	,494	-,228	-,561*	-,394	-,677*	-		
8. Eğitim Düzeyi: Ortaöğretim	-,700*	-,645*	,414	,715**	,584*	,888**	-,581*	-	
9. Eğitim Düzeyi: Yükseköğretim	-,763**	-,761**	,546	,795**	-,669*	,968**	-,706**	,942**	-

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).
*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tablo 4'te intihar sayısının değişkenlerden işsizlik ve eğitim düzeyi ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ortaöğretim altı eğitim düzeyine sahip olan kadınların eğitim düzeyleri ile işsizlik düzeyleri arasında doğrusal yönlü güçlü bir ilişki bulunmaktadır ($r=,792$). Ayrıca ortaöğretim altı düzeyi

eğitim düzeyine sahip olan kadınların eğitim düzeyleri ile intihar oranları arasında da pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ($r=,593$). Ortaöğretim altı eğitim düzeyine sahip kadınların eğitim düzeyleri ile işsizlik düzeyleri arasında ise negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ($r= -,561$).

Ortaöğretim eğitim düzeyine sahip kadınların eğitim düzeyleri ile işsizlik oranları arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki bulunmaktadır ($r=,584$). Aynı zamanda Tablo 4; ortaöğretim eğitim düzeyine sahip olan kadınların eğitim düzeyleri ile intihar oranları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu hakkında da bilgi vermektedir ($r= -,645$). Ayrıca tablodan işsizlik oranları ile intihar oranları arasında da ters yönlü güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=-,718$).

Yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kadınların eğitim düzeyleri ve işsizlik oranları arasında güçlü pozitif yönlü ilişki mevcutken ($r=,968$), bu grupta yer alan kadınların eğitim düzeyleri ile intihar oranları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanamamıştır. Bunun yanı sıra yapılan araştırmaya göre, yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kadınların işsiz kalmaları ile intihar eğilimleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,657$).

Yaptığımız çalışmada, ortaöğretim altı eğitim düzeyine sahip kadınlarda ve en önemlisi yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kadın ve erkeklerde eğitim düzeyleri ile işsizlikleri arasında ilişki olduğu görülmektedir. Özellikle yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kadın ve erkeklerdeki işsizliğe yönelik ulaştığımız sonuç, Çondur ve Bölükbaş (2014)'ın çalışmalarında bulguladığı yükseköğrenim görmüş bireylerde işsizlik oranlarının oldukça yüksek olduğu sonucuyla örtüşmektedir.

Asoğlu (2007), intihar girişiminde bulunan 90 kişi üzerinde yaptığı çalışmada eğitim düzeyi düştükçe intihar oranının arttığını gözlemlemiştir; Qin ve arkadaşları (2000) ise, yaptıkları çalışmada eğitim düzeyi ve intihar oranları arasında cinsiyete bağlı zayıf bir ilişki tespit etmiştir. Çalışmamızda ise ortaöğretim altı eğitim düzeyine sahip kadın ve erkekler arasında eğitim ile intihar arasında ilişki olduğu bulgulanmıştır. Asoğlu'nun çalışmasından farklı olarak çalışmamızda eğitim-intihar ilişkisinde cinsiyete göre farklılık saptanmıştır. Ortaöğretim ve yükseköğretim eğitim düzeyine sahip erkeklerde de eğitim düzeyinin intihar üzerinde etkisi olduğu belirlenmiştir.

3.3. Değişkenlerin İntihara Olan Etkisinin Araştırılması (Regresyon Analizi)

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini değerlendirmek üzere regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışmanın bu kısmında intihar sayısı ile işsizlik ve eğitim düzeyi arasında bir neden-sonuç ilişkisi olup olmadığı araştırılmıştır.

Tablo 5: Regresyon Analizi (Erkekler)

Bağımlı Değişken	Model	β	S.E.	t	Düzeltilmiş R ²
	Bağımsız Değişkenler				
İntihar (Ortaöğrtm)	İşsizlik Ortaöğrtm	,152	,000	,687	%56*
	Eğitim Düz. Ortaöğrtm*	,864	,000	3,907	
İntihar (Yükseköğrtm)	İşsizlik Yükseköğrtm*	,604	,000	3,216	%88*
	Eğitim Düz. Yükseköğrtm	,381	,000	2,030	
İntihar (Ortaöğretim <)	Eğitim Düz. (Ortaöğretim<)*	,605	,000	2,518	%30*
İntihar (Ortaöğretim)	Eğitim Düz. (Ortaöğretim)*	,787	,000	4,233	%58*
İntihar (Yükseköğretim)	Eğitim Düz (Yükseköğretim)*	,892	,000	6,537	%78*
İntihar (Yükseköğretim)	İşsizlik (Yükseköğretim)*	,926	,000	8,149	%84*
İşsizlik Yükseköğrtm	Eğitim Düz. Yükseköğrtm	,845	,003	5,249	%69*

*p < .05

Tablo 5'te bağımsız değişkenler olan işsizlik ve eğitim düzeyinin bağımlı değişken intihar üzerindeki etkisini değerlendirmek üzere basit regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 5, erkeklerin intihar, işsizlik ve eğitim düzeyleri ilişkilerini incelemektedir. Tablo 5'ten anlaşıldığı üzere, ortaöğretim eğitim düzeyine sahip erkeklerin eğitim durumlarının ve işsiz kalmalarının intihar üzerine etkisi %56'luk bir değişimle açıklanmaktadır. Aynı zamanda eğitim düzeylerinde meydana gelen bir birimlik değişim intihar eğilimleri üzerinde %86.4'lük bir açıklama gücüne sahiptir ($\beta=,864$).

"İşsiz (yükseköğretim)" ve "Eğitim düz. (yükseköğretim)" bağımlı değişken durumundaki "İntihar (yükseköğretim)" değişkenine ait varyansı

% 88 oranında açıkladığı, diğer bir ifade ile yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kişilerin intiharlarının % 88 oranında bu faktörlere bağlı olarak şekillendiği anlaşılmaktadır.

Tablo 5'e göre ortaya çıkan bir diğer durum, bağımsız değişken olan "İşsizlik (yükseköğretim)"in bağımlı değişken durumundaki "İntihar (yükseköğretim)" değişkenine ait varyansı tek başına %84; yine aynı bağımlı değişkeni "Eğitim düzeyi (yükseköğretim)"in ise tek başına %78 açıklaması sonucudur. Bu öğretim düzeyinde erkeklerin işsiz kalmalarında meydana gelen bir birimlik değişim intihar eğilimlerini % 92.6 ($\beta=,926$); eğitim düzeylerinde meydana gelen bir birimlik değişim ise, intihar eğilimlerini % 89.2 ($\beta=,892$) etkilemektedir.

Ayrıca ortaöğretim altı eğitim düzeyine sahip erkeklerin eğitim düzeylerinin intihar eğilimlerini %30, ortaöğretim eğitim düzeyine sahip erkeklerin ise eğitim düzeylerinin intihar eğilimlerini %58 açıkladığı görülmektedir. Son olarak bağımlı değişken olarak ele alınan yükseköğretim düzeyindeki işsizlik, bağımsız değişken olarak ele alınan eğitim düzeyi üzerinde %69'luk bir açıklama gücüne sahiptir.

Erkekler arasında istatistiksel olarak ortaöğretim eğitim düzeyine sahip işsizler ile bu kişilerin intihar eğilimleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p >.05$). Yine benzer şekilde ortaöğretim altı ve ortaöğretim eğitim düzeyine sahip erkeklerin işsiz kalması ile bu kişilerin eğitim düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p >.05$).

Tablo 6'da ise kadınlara ait bağımsız değişkenlerin intihar üzerindeki etkisini değerlendirmek üzere basit regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 6'dan de anlaşılacağı üzere, "İşsiz (ortaöğretim<)" ve "Eğitim düz. (ortaöğretim<)" bağımsız değişkenleri, bağımlı değişken durumundaki "İntihar (Ortaöğretim<)" değişkenine ait varyansı % 59 oranında açıkladığı, diğer bir ifade ile ortaöğretim altı eğitim düzeyine sahip kişilerin intiharlarının % 59 oranında bu faktörlere bağlı olarak şekillendiği anlaşılmaktadır. Ortaöğretim düzeyindeki kadınlarda bağımsız değişkenler bağımlı değişkeni %51 açıklarken; yükseköğretim eğitimi almış kadınlarda ise %47 açıklamaktadır. Yani, ortaöğretim eğitim düzeyine sahip kadın intiharları % 51; yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kadın intiharlarının ise; % 47 oranında bu faktörlere bağlı olarak şekillendiği görülmektedir.

Yine Tablo 6'da bağımlı değişken olan intihar üzerinde etkisi olan bağımsız değişkenler tek tek alınarak incelenmiş ve bağımlı değişken üzerindeki etki düzeyleri paylaşılmıştır. Örneğin, işsizlik bağımsız değişkeni,

intihar bağımlı değişkenini ortaöğretim altı eğitim düzeyinde %59; ortaöğretim eğitim düzeyinde %47; yükseköğretim eğitim düzeyinde ise, %38 açıklamaktadır.

Tablo 6: Regresyon Analizi (Kadınlar)

Model		β	S.E.	t	Düzeltilmiş R ²
Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler				
İntihar (Ortaöğrtm <)	İşsizlik (Ortaöğrtm <)*	-,670	,000	-3,005	%59*
	Eğitim Düz. (Ortaöğrtm <)	,217	,000	,974	
İntihar (Ortaöğrtm)	İşsizlik (Ortaöğrtm)	-,518	,000	-2,084	%51*
	Eğitim Düz. (Ortaöğrtm)	-,343	,000	-1,380	
İntihar (Yükseköğrtm)	İşsizlik (Yükseköğrtm)*	2,052	,000	2,446	%47*
	Eğitim Düz.(Yükseköğrtm)	-1,441	,000	-1,717	
İntihar (Ortaöğrtm <)	İşsizlik (Ortaöğrtm <)*	-,792	,000	-4,302	%59*
İntihar (Ortaöğrtm <)	Eğitim Düz. (Ortaöğrtm <)*	,593	,000	2,445	%29*
İntihar (Ortaöğrtm)	İşsizlik (Ortaöğrtm)*	-,718	,000	-3,422	%47*
İntihar (Ortaöğrtm)	Eğitim Düz. (Ortaöğrtm)*	-,645	,000	-2,801	%36*
İntihar (Yükseköğrtm)	İşsizlik (Yükseköğrtm)*	,657	,000	2,889	%38*
İşsizlik (Ortaöğrtm <)	Eğitim Düz. (Ortaöğrtm <)*	-,561	,013	-2,250	%25*
İşsizlik (Ortaöğrtm)	Eğitim Düz. (Ortaöğrtm)*	,584	,012	2,386	%28*
İşsizlik (Yükseköğrtm)	Eğitim Düz. (Yükseköğrtm)*	,968	,005	12,859	%93*

*p < .05

“Eğitim düzeyi (ortaöğretim<)” bağımsız değişkeninde meydana gelen bir birimlik değişme, bağımlı değişken olan “İşsizlik (ortaöğretim<)”de ortalama %25; “Eğitim düzeyi (ortaöğretim)” bağımsız değişkeninde meydana gelen bir birimlik değişmede ise, bağımlı değişken olan “İşsizlik (ortaöğretim)”de ortalama %28 değişim yaratmaktadır. “Eğitim düzeyi (yükseköğretim)” bağımsız değişkeninde de bir birimlik değişme olduğunda, bağımlı değişken olan “İşsizlik (yükseköğretim)”de ortalama %96.8 değişim yaratmaktadır. Aynı zamanda yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kadınların işsizlik düzeyini %93 eğitim düzeyi açıklamaktadır.

İstatistiksel olarak yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kadınların intihar eğilimleri ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişki yapılan regresyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p > .05).

Yaptığımız araştırmayla elde edilen analizi sonuçlarına göre yaptığımız çalışma; Topbaş (2007), Noh (2009), Kuroki (2010) ve Kubeyev (2012)'in yapmış olduğu çalışmalarla kısmen benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmalarda işsizlik ve intihar arasında nedensellik tespit edilmiş, işsizliğin intihar üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır.

Yaptığımız çalışmada ise, işsizlik ve intihar davranışı arasındaki ilişki yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kadın ve erkeklerde ortaya çıkmaktadır. Bu farklılığın yapılan çalışmaların bireylerin eğitim düzeylerinin dikkate alınmaması nedeniyle ortaya çıktığı düşünülebilir. Ayrıca işsizlik ve intihar arasındaki ilişkinin; Kuroki'nin Japonya genelinde yaptığı araştırma ile Türkiye'deki bireylerin eğitim düzeyleri arasında bir takım farklılıklar göstereceği doğal bir sonuç olarak görülebilir.

GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Çalışmada amaç, işsizliğin ve bireylerin eğitim düzeyinin intihar eğilimi üzerindeki etkisinin belirlenmesidir. Çalışmamızda bağımsız değişkenler; eğitim düzeylerine göre gruplandırılmış kişi sayıları ve eğitim durumlarına göre Türkiye'deki işsiz sayıları kullanılmıştır. Değişkenler; 2002- 2014 yılları arası TÜİK verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Betimleyici analizde kullanılmak üzere kişilerin eğitim düzeylerine göre intihar sayıları, eğitim düzeylerine göre; intiharlar içinde erkek intihar oranı ve kadın intihar oranı, kişilerin eğitim düzeylerine göre işsizlik oranları ele alınmıştır. Veriler; ortaöğretim altı, ortaöğretim, yükseköğretim boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

2002- 2014 yılları arası erkek intihar sayısı yıllık ortalama, 1855 kişi iken; kadın intihar sayısı ise, yıllık ortalama 899 kişidir. Toplam intiharlar içindeki oranların ortalamalarına bakacak olursak tüm intiharların yaklaşık %67,4'lük kısmını erkek intiharları oluştururken kadın intiharlarının oranı %32,6 civarındadır. Özellikle erkeklerin intihar oranlarının kadınlara göre fazla olması çözüm önerilerinin geliştirilmesinde de önceliğin bu gruba verilmesi gerektiğini göstermektedir. Erkekler üzerinde oldukça belirleyici olan toplumsal rolün ve baskının azaltılması, erkeklerin psikolojik gelişimlerine önem verilmesi, aile desteğinin hissettirilmesi, alkol ve madde bağımlılığının önlenmesi için çalışmalar yapılması alınacak önlemlerden bir kaçıdır.

Önceki çalışmalarda ve yaptığımız çalışmada sonuçlar, intihar olgusunun toplumsal ve bireysel açıdan incelenmesi ve sorunla ilgili önlemler

alınması gereken bir konu olduğunu göstermektedir. Kişilerin canlarını hiçe sayarak hayatlarını sonlandırmayı düşünecek aşamaya gelmeleri, sorunların içinden çıkılmaz boyutlara ulaştığının bir göstergesidir. İntiharın önlenmesi farklı alanlarda farklı kurumlar tarafından öncelik verilmesi gereken bir konudur.

Yaptığımız çalışmada ortaya çıkan sonuçlar; ortaöğretim altı eğitime sahip kadın ve erkekler ile ortaöğretim eğitim düzeyine sahip erkeklerin eğitim düzeyi ile intiharları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Burada alınması gereken önlemlerden biri kişilerin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde okullarda verilen psikolojik rehberlik hizmetinin niteliğinin artırılmasına yöneliktir. Çünkü eğitimin zorunlu hale getirildiği düşünülduğünde intiharı önlemek amacıyla çocuklardaki kişilik bozukluklarının giderilmesi ve kişilik gelişiminin tamamlanması için en uygun ortam okuldur. Bu sayede bilişsel yapı gelişecek, kişilik ve benlik duygusu sağlanacaktır.

Çalışma, ortaöğretim düzeyine sahip olan kadınların ise eğitim düzeyleri ile intihar oranları arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Öte yandan yükseköğretim eğitim düzeyine sahip erkeklerde eğitim düzeyi ile intihar arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki mevcuttur. İntiharların önlenmesine ilişkin alınacak tedbirlerin yalnızca belirli kurumlara bırakılması böyle durumlarda yetersiz kalmaktadır. Çünkü intihar girişimleri erkek ve kadınlarda eğitim düzeyine göre farklılaşmakta ve etki dereceleri de değişmektedir. Kişide davranış ve mental bozuklukların hissedildiği andan itibaren ortaklaşa ve uzman desteği alınarak durumun üstesinden gelinmeli gerekirse acil tedavi süreci başlatılmalıdır.

Ortaöğretim altı eğitim düzeyine sahip olan kadınlar ile yükseköğretim düzeyine sahip kadınlarda ve erkeklerde, eğitim düzeyi ile işsizlik arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca ortaöğretim altı ve ortaöğretim eğitim düzeyine sahip kadınların eğitim düzeyleri ile işsizlik düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Yine çalışmamızda yükseköğretim eğitim düzeyine sahip kadınlarda ve erkeklerde, işsizlik ve intihar sayıları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Bu da kişilerin eğitim seviyesinin artmasıyla kendilerini iyi bir işte yüksek bir maaşla çalışmak zorunda hissetmelerine dayandırılabilir. Toplumsal baskının bu tarz konularda yoğun olarak hissedilmesi kişilerin mezuniyet sonrası hayal kırıklığı yaşamasına neden olabilmektedir. Söz konusu boşluk dönemlerinde kişilerin aile desteğini hissetmesi, kendilerine güvenmeleri kendilerini daha rahat hissettirecektir.

Ayrıca kişilerin böyle dönemlerde psikolojik yardım almaları sağlanmalı ve kendilerine verebilecekleri zararlar önlenmeye çalışılmalıdır. Sağlık kurumlarının verdikleri hizmetlerin, bilgilendirmelerin sayısı arttırılmalı, toplumun her kesimine hitap edecek biçimde tasarlanmalıdır. Hatta bu kişilerin manevi yönlerinin güçlendirilmesi de intiharların önüne geçilmesinde faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Arslan Mustafa, Mehmet Duru, Güven Kuvandik, Seyran Bozkurt, Ergün Kaya: "Hatay'da İntihar Girişiminde Bulunan Olguların Analizi", **Adli Tıp Dergisi**, C:22, S:3, 2008; ss. 9-14.
- Asoğlu, Mehmet: "Şanlıurfa'da İntihar Girişimlerinin İlişkili Olduğu Risk Faktörleri", (Uzmanlık Tezi), Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Psikiyatri Anabilim Dalı, 2007, Şanlıurfa.
- Atasoy, Nuray, Özge Saraçlı, Hasan Sankır: **Zonguldak İl Merkezinde İntihar Davranışlarının Yaygınlığı, Sosyodemografik Klinik ve Ailesel Risk Etkenleri**, T.C. Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları No: 2, Zonguldak, 2014.
- Azmaç, Ali Derya: "Suicides in Trakya Region, Turkey, from 1984 to 2004", **Med Sci Law**, Vol: 46, No:1, January 2006, pp.19-30.
- Blakely, Tony, Sunny Collings, June Atkinson: "Unemployment and Suicide Evidence for A Causal Association?", **Epidemiol Community Health**, Vol:57, No:8, 2003, pp. 594-600.
- Bozkurt, Veysel. **Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar**, Ekin Kitabevi, İstanbul, 2012.
- Burns, Amanda, Edward Goodall, Tara Moore: "A Study of Suicides in Londonderry, Northern Ireland, for The Year Period Spanning 2000-2005", **Journal of Forensic and Legal Medicine**, Vol:15, No:3, 2008, pp. 148-157.
- Çizel, Rabia Bato, Cem Oktay Güzeller, Nergis Mütevellioğlu: "İşsizliğin Psikolojik Sonuçları: Antalya Örneği", **Çalışma İlişkileri Dergisi**, C:2, S:2, Temmuz 2011, ss. 26-41.
- Çondur, Funda; Mehmet Bölükbaş: "Türkiye'de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme", **Amme İdaresi Dergisi**, C:47, S:2, Haziran 2014, ss. 77-93.
- Dağcı, Abdullah, Fetullah Yılmaz: "Ömer Nasuhi Bilmen'e Göre İntihar Nedenleri: Din Psikolojisi ve İslam Hukuku Bağlamında Bir Değerlendirme", **Gümüşhane Üniversitesi Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, C:6, S:12, Ocak 2015, ss. 433-460.
- Dursun, Salih: "İşsizliğin Sosyo-Psikolojik Yönü: İşsizlik Psikolojisi", **Türk Mental Dergisi**, S:151, Şubat 2012, Çevrimiçi: http://www.turkmentaldergi.com/issizligin-sosyopsikolojik-yonu---issizlik-psikolojisi_makale_5.html erişim tarihi:12.05.2016.
- Gerdtham, Ulf-G, Magnus Johannesson: "A Note on The Effect of Unemployment on Mortality", **Journal of Health Economics**, Vol:22, No:3, 2003, pp.505-518.
- Harmancı, Pınar: "Dünya'daki ve Türkiye'deki İntihar Vakalarının Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi", **Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal** Vol: 1, No: Suppl1, 2015 January.
- Kposowa, Augustine J.: "Unemployment and Suicide: A Cohort Analysis of Social Factors Predicting Suicide in The US National Longitudinal Mortality Study", **Psychological Medicine**, Vol:31, Iss:1, January 2001, pp 127-138.

- Kubeyev, Bulat: "An Econometric Investigation into The Nature of The Relationship Between Unemployment and Suicide", **The Student Economic Review**, Vol:26(2), 2012, pp. 70-80.
- Kuroki, Masanori: "Suicide and Unemployment in Japan: Evidence from Municipal Level Suicide Rates and Age-Specific Suicide Rates" **The Journal of Socio-Economics**, Vol:39, No:6, 2010, pp. 683-691.
- Kurt, Şenol: "İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçları ve Türkiye Üzerine Muhtemel Etkileri", İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, S:51, 2006, ss.358-379.
- Lundin, Andreas, Ingvar Lundberg, Peter Allebeck, Tomas Hemmingsson: "Unemployment and Suicide in The Stockholm Population: A Register-Based Study on 771,068 Men and Women", **Public Health**, Vol:126, No:5, 2012, pp. 371-377.
- Neumayer, Eric: "Recessions Lower (Some) Mortality Rates: Evidence from Germany", **Social Science & Medicine**, Vol:58 No:6, 2004, pp. 1037-1047.
- Noh, Yong-Hwan: "Does Unemployment Increase Suicide Rates? The OECD Panel Evidence", **Journal of Economic Psychology**, Vol:30, No:4, 2009, pp. 575-582.
- Özel, Ali, Nurdan Keser, Emrah Köksal: "İntihar ve İntihara Teşebbüs Eden Bireylerin Cinsiyeti, Eğitim Düzeyleri ve Coğrafi Dağılımları: Kütahya Şehri Örneği", **Doğu Coğrafya Dergisi**, C:13, S:19, 2008, ss.231-250.
- Özgüven, Halise Devrimci, Işık Sayıl: "Suicide Attempts in Turkey: Results of the WHO-EURO Multicentre Study on Suicidal Behaviour", **The Canadian Journal of Psychiatry**, No:48, 2003, pp.324-329.
- Polatöz, Özden, Nesim Kuğu, Orhan Doğan, Gamze Akyüz: "Sivas İl Merkezinde İntihar Davranışının Yaygınlığı ve Bazı Sosyodemografik Faktörlerle İlişkisi", **Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi**, C:24, S:1, 2011, ss.13-23.
- Qin, Ping, Esben Agerbo, Niels Westergard-Nielsen, Tor Eriksson, Preben Bo Mertenzen: "Gender Differences in Risk Factors for Suicide in Denmark", **British Journal of Psychiatry**, No:177, 2000, pp.546-550.
- Topbaş, Ferhat: "İşsizlik ve İntihar İlişkisi: 1975-2005 Var Analizi", **Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, S:2, 2007, ss.161-172.
- Türkiye İstatistik Kurumu: "Türkiye'de Her Gün Yaklaşık 9 Kişi İntihar Ederek Hayatını Kaybetmektedir", Basın Odası Haberleri, S:3, 2014, www.tuik.gov.tr.
- Yüksel, Nevzat: "İntiharın Nörobiyolojisi", **Klinik Psikiyatri Dergisi** 2, 2001, ss.5-15.

